

10. Сердюк І.А. Правова поведінка. *Теорія держави і права*: підручник. Кер. авт. кол. Ю.А. Ведерніков. Дніпро, 2016. С. 314-330.
11. Болакан І.В. Реалізація норм права як правова категорія. *Актуальні проблеми держави і права*. 2016. № 77. С. 31-38.
12. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
13. Лазарев В.В. Действие права и формы его реализации. *Проблемы общей теории права и государства*: учебник. Под общ. ред. В. С. Нерсесянца. Москва, 2006. С. 414-428.

Надійшла до редакції 19.04.2018

SUMMARY

Serdyuk I.A. Realization of the norms of law: issues of terminological certainty and content filling. While preparing this article the author has set the goal, based on the methodological analysis of various interpretations of the concept of "implementation of the norms of law", to suggest such an approach to understanding of this general and theoretical category, which would allow it to distinguish it from related concepts, in particular, lawful behavior.

The analysis of the existing in the modern legal science approaches to understanding of the concept of "implementation of the norms of law," as well as its essential features, allowed to formulate such interim conclusions having methodological significance in terms of interpreting of this general and theoretical category:

Firstly, we consider it unacceptable that the identification of the category under study with the notion of lawful behavior, since it should be considered as the only possible way of implementation of the provision of legal norms;

secondly, the trait of procedural necessity inherent in the application as a form of the implementation of the norms of law and only in certain cases provided for by law, is characteristic for the forms of direct implementation of the provisions of legal norms, in particular, the use and execution;

thirdly, it is important in terms of the general and theoretical characteristics of the category under study of its aspects, such as the object and purpose of the implementation. Given the dialectical relationship of the methods of legal regulation, the varieties of classical law norms, as well as the forms of their implementation, we consider the object of realization not an abstract norm of law, but the requirements of the authorizing, binding and prohibiting norms of law. The purpose of the implementation of these norms is seen in achieving the goal of legal regulation - ordering, protection and development of social relations.

Taking into account these theoretical provisions under the concept of the implementation of the norms of law we suggest to understand the implementation of the orders of the authorities, binding and prohibiting the norms of law in the objective will of identifying the legally capable persons (their legitimate behavior), which, as a rule, gives rise to certain rights for members of the public life legal consequences and ensures achievement of the goal of legal regulation - ordering, protection and development of social relations.

Keywords: realization of law, realization of the norms of law, classical norms of law, lawful behavior, procedural, object of realization, purpose of realization.

УДК 342.7

Соколов О.М. ©

суддя Печерського районного суду м. Києва

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-1-78-83

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ОСІБ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Здійснено аналіз правових механізмів регулювання переміщення осіб в Україні. Зокрема, виділено три етапи розвитку правового регулювання міграційних процесів на території України. Зосереджено увагу на моменті виникнення поняття «внутрішньо переміщена особа» та закріплення його у законодавстві України.

Постановка проблеми. Міграція є поширеним явищем у світі, під яким розуміють такі територіальні переміщення населення, які супроводжуються зміною місця проживання та місця праці як у межах однієї країни, так і за її межами [1, с. 194]. При цьому

© Соколов О.М., 2018

міграція може бути як вимушеною, спричиненою різними зовнішніми факторами (прояв насильства, збройний конфлікт, тимчасова окупація, внутрішня ворожнеча, масові порушення прав людини, надзвичайні ситуації природного чи техногенного характеру), так і внаслідок власних переконань.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженням історико-правового розвитку поняття «внутрішньо переміщена особа» займалися такі науковці, як С.М. Колос, П.І. Гарчев, Д.Ф. Розовик, Г.С. Гудвін-Гілл, Р.К. Уілкінсон, О.А. Фесенко та ін.

Метою статті є аналіз етапів розвитку правового регулювання міграційних процесів на території України та відстеження моменту виникнення й закріплення поняття «внутрішньо переміщена особа» в законодавстві України.

Виклад основного матеріалу. Міграційні процеси на території України можна простежити з давніх часів. У IV-III тис. до н.е., під час розвитку трипільської культури, розбудови протоміст і навколишніх сіл, відбувалися напади кочовиків на «трипільців», що спонукало сільське населення, очевидно, перебиратися до міст, адже міста були оточені фортечними стінами, тим самим селяни рятувались від нападу [2, с. 25-26]. Крім того, причинами таких переміщень були природні катаклізми, освоєння нових земель, міжособистісні конфлікти, напади ворожих племен, війни.

Простеживши шлях правової регламентації виникнення поняття внутрішньо переміщених осіб, слід зазначити, що він бере свій початок з середини XV століття. Умовно цей процес можна поділити на декілька етапів. Вважаємо, що перший етап розвитку почався з середини XV століття та тривав до кінця Другої світової війни.

У часи середньовіччя міграція більшою мірою була пов'язана з політичними або економічними процесами у державі. Таке вимушене переселення в Україні розпочалося з середини XV століття та було пов'язане з виданням загальноземських привілеїв польським королем Казимиром IV у 1447 році, за якими законодавчо закріплювалася панщина та розширювалися права польських феодалів над українським населенням. Саме прийняття загальноземських привілеїв викликало повстання та опір в українського народу та численні втечі на вільні землі Лівобережної України і заснування вільних поселень, зокрема Запорізької Січі. У козацькому середовищі сформувалися певні демократичні засади їх державного устрою, власна мова, культура, духовність, побут, ментальність. Були закладені основи формування української нації, елементи її соціального устрою, права тощо [3, с. 40].

Другою хвилею масового переселення українського народу стала ліквідація Запорізької Січі указами Катерини II у 1775 році та передання її земель Новоросійській губернії. З утворенням нової губернії розпочалося активне заселення південних земель України та заснування нових міст – Одеси, Николаєва, Херсона, Олександрівська, Маріуполя, Катеринослава, у Криму – Севастополя і Сімферополя [3, с. 47].

Масові переселення українського народу на початку XX століття також були спричинені столипінською аграрною реформою, за якою було прийнято низку нормативних актів, написаних задля перерозподілу селянської земельної площі в Російській імперії та підвищення продуктивності сільського господарства. До основних нормативних актів реформи можна віднести Указ від 9 листопада 1906 р. «Про доповнення деяких постанов чинних законів, які стосуються селянського землеволодіння і землекористування», на підставі якого було ухвалено Державною Думою Закон від 14 червня 1910 року. Цими нормативними актами скасувалися обов'язкові форми земельної общини і кожному селянинові надавалося право вийти з неї й виділити свою землю у повну власність.

Наступне масове переміщення населення України відбулося з початком та під час Другої світової війни. Саме після її закінчення розпочався другий етап генезису правового закріплення внутрішньо переміщених осіб. Цей період характеризується появою таких категорій, як «біженець», «переміщені особи», «особи без громадянства» тощо і триває до початку XXI століття, із закріпленням поняття «внутрішньо переміщені особи» на національному законодавчому рівні.

Так, у 1946 році в рамках Організації Об'єднаних Націй була створена Міжнародна організація у справах біженців (МОСБ ООН). Відповідно до її Статуту на міжнародному рівні з'являються окремі поняття «біженець» та «переміщена особа», де надається визначення переміщених осіб як осіб, що були вислані з країни громадянства або місць попереднього звичного проживання у результаті дій нацистських, фашистських або тих, що бра-

ли участь у Другій світовій війні на їхньому боці режимів, або були змушені залишити їх [4]. Поняття «переміщена особа» розглядалося лише як зовнішнє переміщення.

Проблеми внутрішньо переміщеної особи стали актуальними на міжнародному рівні на початку 1970-х рр. в силу громадянських воєн, які відбувалися на території В'єтнаму, Камбоджі, Судану, Анголи та викликали масові внутрішні переміщення населення цих країн. Тому у 1972 році Управління Верховного комісара зі справ біженців (УВКБ ООН) включило «осіб, переміщених всередині країни» у свої Програми щодо надання допомоги та відновлення для біженців і репатріантів.

У 1994 році Виконавчий комітет УВКБ ООН у своїй доповіді серед іншого підкреслив, що, оскільки особи, переміщені всередині країни, залишаються під територіальною юрисдикцією їх власних держав, основна відповідальність за їх добробут і захист лежить на відповідній державі. Крім того, зазначалось, що в багатьох випадках поряд з особами, переміщеними всередині країни, є біженці, репатріанти або вразливе місцеве населення, причому недоцільно розглядати ці категорії по-різному, задовольняючи їхню потребу в захисті та допомозі. При цьому підкреслювалася найважливіша роль Міжнародного Комітету Червоного Хреста в поширенні інформації про міжнародне гуманітарне право і в наданні захисту та гуманітарної допомоги особам, переміщеним у результаті збройних конфліктів [5].

В Українській РСР проблема внутрішньо переміщених осіб з'явилася у зв'язку з надзвичайною ситуацією техногенного характеру у 1986 році, коли вибухом четвертого енергоблоку Чорнобильської атомної електростанції та значною кількістю викидів в атмосферне повітря унеможливилось проживання населення на такій території, що стало причиною такого явища, як екологічна міграція.

Першим документом програмного змісту щодо питань, пов'язаних з Чорнобильською катастрофою, стала Постанова Верховної Ради СРСР «Про єдину програму щодо ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і ситуацію, пов'язану з цією аварією» (на 1990-1992 рр.) [6], яка надала змогу оцінити рівень гуманітарної кризи та заходи щодо їх ліквідації, проте була затверджена лише через чотири роки – 25 квітня 1990 р. До цього часу на території Української РСР діяли виключно накази галузевих міністерств і відомств, які були переважно засекреченими. Згідно із зазначеною програмою передбачалось цільове фінансування багатопланових робіт, серед яких найголовнішим завданням було відселення людей з територій, де ефективна еквівалентна доза за рік перевищувала 0,5 бер. На 1 січня 1992 р. було відселено понад 163 тис. осіб. Значна частина багатьох розділів програми, таких як моніторинг, науковий супровід, створення реєстру потерпілих, повинна була виконуватись союзними установами та спеціалізованими організаціями, яких в Україні було мало або й зовсім не було.

Після прийняття Закону України «Про соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» і аж до прийняття Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» 2014 року в Україні правовий статус внутрішньо переміщених осіб не закріплювався, на відміну від міжнародного рівня.

Основоположним документом у сфері захисту внутрішньо переміщених осіб на міжнародному рівні стали Керівні принципи з питання щодо переміщення осіб усередині країни від 11 лютого 1998 р. [7]. Зазначені Керівні принципи зачіпають особливі потреби переміщених всередині країни осіб у всьому світі. У них визначаються права і гарантії, які стосуються захисту осіб від насильницьких переміщень і надання їм захисту і допомоги під час переміщень, а також під час повернення або переселення і реінтеграції. Відповідно до Керівних принципів переміщеними всередині країни особами вважаються особи або групи осіб, яких примусили або змусили кинути або покинути свої будинки або місця звичайного проживання, зокрема у результаті або щоб уникнути наслідків збройного конфлікту, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини, стихійних або викликаних діяльністю людини, лих, і які не перетинали міжнародно визнаних державних кордонів.

Керівні принципи не є міжнародним договором, не підлягають ратифікації та обов'язковому виконанню, не мають юридичної сили, однак є загальноновизнаним, відображають існуючі норми міжнародного права, деталізують їх та пояснюють, як їх можна застосовувати щодо внутрішньо переміщених осіб, ґрунтуються на чинних законах та конвенціях.

В Україні Закон «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» був прийнятий лише 20 жовтня 2014 року за № 1706 [8]. І саме з цього часу розпочина-

ється третій період генезису правової регламентації внутрішньо переміщених осіб.

Відповідно до ст. 1 цього Закону внутрішньо переміщеною особою вважається громадянин України, який постійно проживає в Україні, якого змусили або який самостійно покинув своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, масових порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру. Закон крім загальних прав та гарантій надає внутрішньо переміщеним особам додаткові права щодо житлових питань і землі, а також міжнародної допомоги [8].

З моменту прийняття Закону № 1706 у нього вже декілька разів вносились зміни. Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» [9] № 77-VIII від 28.12.2014 було внесено зміни, відповідно до яких внутрішньо переміщені особи з тимчасово окупованої території мають право на отримання матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, безпосередньо у робочих органах Фонду соціального страхування України за фактичним місцем проживання, перебування.

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб» від 05.03.2015 № 245-VIII [10] було доповнено Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» у частині отримання допомоги по безробіттю.

Також відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 24.12.2015 № 921-VIII [11] іноземні громадяни та особи без громадянства, які постійно проживають на території України і проживали на тимчасово окупованих територіях, зможуть стати внутрішньо переміщеними особами. Відповідно до цього Закону створюється Єдина інформаційна база про внутрішньо переміщених осіб з метою обліку цих осіб. Цей Закон також передбачає допомогу при реєстрації внутрішньо переміщеним особам на ринку праці та полегшує пошук роботи та працевлаштування.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» від 26.01.2016 № 936-VIII [12] вніс зміни у Закон № 1706, доповнивши його, серед іншого, правами та соціальними гарантіями внутрішньо переміщених дітей, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Наступні доповнення до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» відбулися 23.07.2017 [13] (передбачалося забезпечення права на отримання комунальних послуг внутрішньо переміщених осіб) та 19.12.2017 [14].

Крім Закону № 1706 в Україні було також прийнято Положення «Про Відділ з питань дотримання прав внутрішньо переміщених осіб Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», затверджене уповноваженим Верховної Ради України з прав людини від 15.09.2015 [15]. Основним завданням відділу є забезпечення здійснення парламентського контролю за дотриманням права, свобод і законних інтересів внутрішньо переміщених осіб.

До законодавчих актів, які регулюють розглянуте питання, належить також Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» № 1207-VII від 05.05.2014 [16], метою якого є визначення статусу території України, тимчасово окупованої внаслідок збройної агресії Російської Федерації, встановлення особливого правового режиму на цій території, визначення особливості діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах цього режиму, додержання та захисту прав і свобод людини та громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб. Законом регулюються питання щодо захисту та забезпечення прав і свобод людини та громадянина, культурної спадщини на тимчасово окупованій території, на отримання документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту, захист виборчих прав; порядок в'їзду осіб на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї; гарантування права власності та правовий режим майна на тимчасово окупованій території; забезпечення реалізації права на

спадкування; особливості приватизації жилих приміщень, що знаходяться на тимчасово окупованій території, військовослужбовцями військових формувань та правоохоронних органів України; встановлюються гарантії щодо прав і свобод громадян України, які виїхали за межі тимчасово окупованої території та відповідальність.

Законом України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» № 1669-VII від 12.02.15 [17] визначаються тимчасові заходи для забезпечення підтримки суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на території проведення антитерористичної операції, та осіб, які проживають у зоні проведення антитерористичної операції або переселилися з неї під час її проведення. Закон регулює такі питання, як особливості діяльності переміщених вищих навчальних закладів; встановлює звільнення від сплати за користування земельними ділянками державної та комунальної власності, скасування орендної плати за користування державним та комунальним майном і концесійного платежу за право на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) державним та комунальним майном; встановлює заходи щодо збереження майна, що знаходиться в іпотеці; забезпечення реалізації права на спадкування, права на освіту тощо.

Правовим документом, спрямованим на захист осіб, яким заподіяно моральну, фізичну або матеріальну шкоду внаслідок надзвичайних ситуацій (катастроф, аварій, пожеж, стихійних лих, епідемій) або проведення робіт з ліквідації їх наслідків, є прийняття Кодексу цивільного захисту України № 5403-VI від 2 жовтня 2012 р. (Глава 17 «Відшкодування матеріальних збитків та надання допомоги постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації» [18]).

Таким чином, сьогодні основними нормативно-правовими актами, які регулюють статус та права внутрішньо переміщених осіб в Україні, є Конституція України, Цивільний кодекс України, Цивільно-процесуальний кодекс України, закони України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, генезис правового регулювання прав внутрішньо переміщених осіб в Україні пройшов декілька етапів: I етап (середина XV ст. – 40-50 роки XX ст.) характеризується збільшенням чисельності переселенців у зв'язку зі створенням міст, примусовим заселенням нових територій чи переселенням осіб; на II етапі (1950-1960 рр. – початок XXI ст.) приймаються нормативно-правові акти на міжнародному рівні, які стали підґрунтям до визначення та закріплення поняття «внутрішньо переміщена особа» на національному рівні; III етап (початок XXI ст. – дотепер) – встановлюються державні гарантії та закріплюється правовий статус внутрішньо переміщеної особи на національному рівні.

Проаналізувавши норми міжнародного законодавства, слід зауважити, що законодавство України лише починає трансформуватися та впроваджувати ключові норми міжнародно-правових актів, в яких закріплені основні положення щодо прав внутрішньо переміщених осіб, оскільки таке явище, як внутрішньо переміщені особи, є новим для України, що і зумовлює необхідність подальших досліджень з метою напрацювання єдиних теоретичних позицій.

Бібліографічні посилання

1. Колос С.М. Фактори впливу на міграційні процеси в Україні // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2013. № 16 (205). С. 194-203.
2. Гарчев П.І. Первісне суспільство і початок державотворення на території України (до розгрому скіфського царства) / Нац ун-т внутр. справ. Сімферополь: Доля, 2001. 171 с.
3. Розовик Д.Ф. Переселенський рух в Україні: друга половина XVI ст. – 1930-і роки: монографія / Д. Розовик, О. Розовик; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 2-е вид., випр. ідопов. К.; Вінниця: Нілан, 2013. 404 с.
4. Устав Международной организации по делам беженцев (1946 г.). Извлечения. URL: http://unhcr.org.ua/img/uploads/docs/1946%20Statute_3.pdf.
5. Заключение исполкома УВКБ ООН № 75, 1994 г. Лица, перемещенные внутри страны. URL: http://unhcr.ru/fileadmin/files/docs/Documents/Documents_on_protection.
6. Про єдину програму по ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС і ситуацію, пов'язану з цією аварією: Постанова Верховної Ради Союзу РСР від 25 квітня 1990 року // Радянська Україна. 1990. 29 квітня.
7. Руководящие принципы по вопросу о перемещении лиц внутри страны от 11 февраля

1998 г. URL: <http://unhcr.ru/dokumenty.html>.

8. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2015. № 1. Ст. 1.

9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 11. Ст. 75.

10. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2015. № 21. Ст. 140.

11. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 58.

12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2016. № 10. Ст. 99.

13. Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» щодо забезпечення права на отримання комунальних послуг: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2017. № 18. Ст. 218.

14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2018. № 6-7. Ст. 43.

15. Положення «Про Відділ з питань дотримання прав внутрішньо переміщених осіб Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», затверджене уповноваженим Верховної Ради України з прав людини від 15.09.2015.

16. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2014. № 26. Ст. 892.

17. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2014. № 44. Ст. 2040.

18. Кодекс цивільного захисту України: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2013. № 34-35. Ст. 458.

Надійшла до редакції 17.04.2018

Sokolov O.M. Legal regulation of the internal displacement process of persons in Ukraine: historical aspects. The provisions of the work are aimed at analyzing legal mechanisms for regulating the displacement of persons in Ukraine. In particular, three stages of the development of legal regulation of migration processes in the territory of Ukraine are identified in the work. The attention is focused on the moment of occurrence of the concept of «internally displaced person» and its consolidation in the legislation of Ukraine.

The genesis of legal regulation of the rights of internally displaced persons in Ukraine took several stages: the first stage (mid-fifteenth century – 40-50 years of the twentieth century) is characterized by an increase in the number of settlers in connection with the establishment of cities, the forced settlement of new territories or the resettlement of persons; in the second stage (50-60 years of the twentieth century – beginning of the XXI century) adopted regulations internationally, which became the basis to define and consolidate the concept of «internally displaced person» at the national level; III stage (beginning of the XXI century – to this day) – state guarantees are established and the legal status of the internally displaced person is established at the national level.

Today, the main legal acts that regulating the status and rights of internally displaced persons in Ukraine are: the Constitution of Ukraine, the Civil Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Laws of Ukraine «On the Guarantees of the Rights and Freedoms of Internally Displaced Persons», «On the Status and social protection of citizens who suffered as a result of the Chernobyl disaster», «On ensuring the rights and freedoms of citizens and legal regime in the temporarily occupied territory of Ukraine», «On interim measures for the period of antiterrorism operation» etc.

After analyzing the norms of international law, it should be noted that the Ukrainian legislation is only beginning to transform and implement the key rules of international legal acts, which consolidate the basic provisions on the rights of internally displaced persons, since such a phenomenon as internally displaced persons is new to Ukraine.

Key words: *internally displaced persons, refugees, internal displacement, settlers*

* * *